

окружающего мира. Доказывает необходимость формирования данного аспекта в современных методиках преподавания изобразительного искусства. Автор устанавливает показатели уровня развития пространственного видения, как базовой ступени для развития пространственного и образного мышления.

Ключевые слова: видение, пространственное видение, восприятие, целостное видение.

PODVOLOTSKA O. S. The aspect of the spatial vision in the modern theory and practice of the visual art.

The author explores the meaning 'spatial vision' to decide the main collision batwings spatial depth of the object and its flat imagination. She considers the specific of it's shaping in the visual art. She discovers the main tasks of the spatial visions development in the structure of the outworld cognition. She proves necessity of its forming in the modern methods of the visual arts' teaching. The author sets the level of the spatial vision and makes more accurate the terms of its developments, like the basic step for forming the creative thinking.

Keywords: vision, spatial vision, perception, holistic vision.

УДК 37.016:811.161.2

Полінок О. В.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ

У статті охарактеризовано теоретичні засади формування граматичної компетентності учнів старших класів на уроках української мови із застосуванням методу проектів; обґрунтовано й уточнено сутнісні характеристики базових понять "компетенція", "компетентність", "граматична компетентність", "метод проектів".

Ключові слова: компетенція, компетентність, граматична компетентність, метод проектів.

Концепцією мовної освіти в Україні задекларовано, що в загальноосвітньому навчальному закладі не повинно бути зайвого теоретизування, вербального заучування граматичних положень і правил, оскільки для учня природно й набагато легше усвідомлювати нове, проводячи власні дослідження – спостерігаючи, експериментуючи, моделюючи мовні явища, й на їхній основі робити висновки, а здобуті знання застосовувати в практичній мовленнєвій діяльності. Сучасна українська лінгводидактика ставить перед собою завдання розробити ефективні освітні технології, що забезпечать не тільки інтенсивне опанування системи мовних знань, а й вироблення в учнів умінь самостійно здобувати знання в процесі власного творчого пошуку й уміння

самореалізовуватися.

Мета статті – окреслити теоретичні засади формування граматичної компетентності учнів старших класів на уроках української мови з використанням методу проектів; обґрунтувати змістове наповнення понять “компетенція”, “компетентність”, “граматична компетентність”, “метод проектів”.

З-поміж інноваційних методів навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах останнім часом у зв'язку з необхідністю реалізації стратегічних завдань сучасної освіти, зокрема розвитку творчих здібностей і саморозвитку особистості, здатної до організації ефективного обміну інформацією, продуктивної комунікації, значного поширення набув метод проектів, спрямований на спільне розв'язання проблем, формування здібностей виділяти головне, здобувати необхідну інформацію, планувати діяльність, критично мислити, бути відповідальним у досягненні результатів.

Розробники проблеми К. Бабій, А. Бахтарова, І. Литвиненко обґрунтовують доцільність використання проектної технології навчання під час нетрадиційного уроку в школі; Т. Белявцева, І. Лернер – у процесі формування пізнавальної активності учнів; В. Вербицький; В. Ворона, Л. Семешко, С. Стах – у позакласній роботі; Л. Іванова, У. Литвинова, Н. Савенко, Г. Ковганич, О. Тимошенко – у виховному процесі школи; Є. Ксьондзік, Н. Христюк – у роботі з обдарованими дітьми; М. Заліщук – у поглибленому вивченні окремих предметів.

Сучасні дослідники (З. Бакум, О. Караман, С. Караман, Т. Окуневич, М. Пентиліук, Є. Полат, О. Пометун, С. Сисоєва та ін.) вважають, що метод проектів слід визначати як педагогічну технологію, оскільки він, як і технологія, передбачає сукупність різних творчих методів: дослідницьких, пошукових, проблемних.

Студіювання спеціальних джерел свідчить, що у науковому обігу функціонують такі педагогічні категорії, як: “метод проектів”, “проектна діяльність” і “проектне навчання”, які віддзеркалюють активність наукової спільноти в тлумаченні змістових характеристик та функціонуванні досліджуваних понять. Аналіз наукових підходів до визначення поняття “метод проектів” показує надзвичайну різноманітність його тлумачення. Визначити стрижневий компонент у змісті поняття “метод проектів” досить складно, оскільки дослідники характеризують його надто широко, прослідковується невпорядкованість, розбіжність у потрактуванні досліджуваного поняття, що почасти призводить до неоднозначності в його тлумаченні. Аналіз психолого-педагогічної літератури дає можливість виокремити кілька позицій, що характеризують змістове наповнення поняття “метод проектів”. Більшість дослідників розглядають означене поняття як засіб досягнення дидактичної мети шляхом упровадження ефективних технологій навчання. Окремі науковці характеризують метод

проектів як педагогічну технологію, що включає в себе сукупність методів або як систему навчання. Проте домінанта відводиться суб'єктній поведінці учнів на основі діяльнісного підходу впродовж усіх етапів реалізації методу проектів.

У педагогічній та лінгводидактичній літературі метод проектів визначено як:

– засіб усебічного розумового й мисленнєвого розвитку, розвитку творчих здібностей, самостійності, підготовки до професійної діяльності; метод, що передбачає вирішення якоїсь важливої проблеми і її самостійне розв'язання [1, с. 251];

– система поглядів, за якої учні набувають знань у процесі планування та виконання практичних завдань – проектів, що постійно ускладнюються [17, с. 536];

– система навчання, за якої учні набувають знань та вмінь у процесі планування та виконання практичних завдань – проектів, що постійно ускладнюються [12, с. 304];

– метод, що передбачає певну сукупність навчально-виробничих прийомів, які дозволяють вирішити ту чи ту проблему в результаті самостійних дій учнів з обов'язковою презентацією цих результатів [19];

– педагогічна технологія, що містить сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за самою суттю [6];

– засіб досягнення дидактичної мети через детальне розроблення проблеми (технологію), яка повинна завершитися реальним, наявним на практиці результатом, оформленим тим або іншим чином [13];

– особистісно зорієнтований метод навчання, заснований на самостійній діяльності учнів у розробленні проблеми й оформленні певним чином практичного результату [14, 12];

– педагогічна технологія, орієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування та набуття нових [7].

В “Українському педагогічному словнику” подано визначення, згідно з яким метод проектів є організацією навчання, “за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань-проектів” [2, с. 205].

За визначенням С. Сисосвої, метод проектів є однією з педагогічних технологій, “яка відображає реалізацію особистісно зорієнтованого підходу в освіті (саме педагогічною технологією, хоча у назві технології використовується слово “метод”) і сприяє формуванню уміння адаптуватися до швидкозмінних умов життя людини постіндустріального суспільства” [18, с. 126]. Є. Полат зазначає, що метод проектів – це сукупність операцій та дій у виконанні будь-якого виду діяльності, а технологія – це чітке опрацювання цих операцій та дій, певна логіка їх виконання. Педагогічні технології зовсім не передбачають жорсткої алгоритмізації дій і не виключають творчого підходу. На її думку, метод проектів, з одного боку,

передбачає за своєю суттю використання широкого спектру проблемних, дослідницьких, пошукових методів, зорієнтованих чітко на реальний, практичний результат, а з другого боку – опрацювання проблеми цілісно, з урахуванням різних факторів та умов її вирішення і реалізації результатів. Метод проектів – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальне опрацювання проблеми (технології). Завершенням цього опрацювання повинен бути реальний, видимий, практичний результат, оформлений певним чином [14].

У лінгводидактиці О. Кучерук розглядає метод проектів як “комплексний спосіб навчання, що являє собою сукупність навчально-пізнавальних дій, які дають змогу розв’язати певну проблему на основі творчого пошуку учнів, і передбачає презентацію одержаних результатів у вигляді конкретного навчального продукту, власне, проекту” [8, с. 125]. На думку Л. Порохні, метод проектів – “система навчання, за якої учні набувають знань і вмінь у процесі планування і виконання практичних завдань – проектів, що поступово ускладнюються” [15, с. 12].

Розв’язання, як правило, практичних проблем методом проектів ґрунтується на раніше здобутих учнями навчально-предметних і соціокультурних знаннях, умінні планувати, працювати з інформаційними джерелами, робити аналіз, генерувати ідеї, узагальнювати. Цей метод зацікавлює навчально-пошуковим процесом, збільшує продуктивність учнів, передбачає самостійне вирішення певної проблеми.

Вважаємо, що обґрунтування поняття “метод проектів” буде не повним без розкриття найважливіших його компонентів, зокрема, таких як:

- мотиваційний (актуальна проблема, мета, завдання проекту, практична значущість очікуваного продукту);
- змістовий (зміст і обсяг інформації, необхідної для опрацювання і засвоєння учасниками проекту);
- організаційно-виконавчий (функції учасників проекту, етапи і способи проектної діяльності, форми і засоби одержання і презентації кінцевого продукту проектної діяльності);
- аналітичний (способи аналізу і самоаналізу (рефлексії) результатів проектної діяльності) [19, с. 7].

Формування граматичної компетентності старшокласників на уроках української мови з використанням методу проектів дає змогу зробити висновок навчально-виховний процес є динамічним, різноманітним, психологічно збалансованим, допомагає сформувати мотивацію саморозвитку, сприятливі стосунки між учасниками проектної діяльності, розвивати організаційні здібності, творчі задатки школярів, збагачувати їхній особистісний досвід.

Аналіз законодавчих документів про освіту, науково-методичної літератури з досліджуваної теми підтверджує, що проблема формування граматичної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів

привертала увагу багатьох вітчизняних лінгводидактів. Увага до цієї проблеми зумовлена тим, що змістовий аспект програм і навчальних планів загальноосвітньої середньої школи спрямований на гуманізацію та гуманітаризацію: випускник загальноосвітнього навчального закладу повинен мати не тільки ґрунтовну підготовку з різних предметів і розвинену пізнавальну мотивацію, а насамперед інтелектуальний потенціал і мовленнєву культуру, необхідні для набуття будь-якого фаху.

У сучасному суспільстві особливої ваги набуває формування ключових і предметних компетентностей учнів, що забезпечує ефективне використання досвіду спілкування в різноманітних сферах діяльності. Шкільний курс української мови в загальноосвітньому навчальному закладі є комунікативно спрямованим, зорієнтованим на формування в учнів граматичної компетентності, умінь і навичок вільно, комунікативно, виправдано користуватися засобами мови в усіх видах мовленнєвої діяльності. І граматична компетентність стає потужним чинником у підготовці учнів, які мають стати носіями взірцевої мови в обох формах її функціонування.

Теоретичну базу методики формування граматичної компетентності учнів на уроках української мови становлять положення: а) граматичної теорії (С. Бевзенко, О. Безпояско, І. Вихованець, М. Вінтонів, К. Городенська, В. Горпинич, А. Загнітко, І. Кучеренко, Л. Мацько, В. Русанівський, Л. Шитик, К. Шульжук, Р. Христіанінова та ін.); б) загальної, педагогічної та вікової психології (Б. Ананьєв, Л. Божович, П. Гальперін, Ю. Гільбух, М. Забродський, І. Зимня, Г. Костюк, О. Леонтьєв та ін.); в) дидактичні дослідження наукових засад навчання в загальноосвітніх навчальних закладах (Ю. Бабанський, Ю. Мальований, М. Махмутов, А. Фурман та ін.); г) лінгводидактичні праці, присвячені особливостям навчання учнів граматики у загальноосвітніх навчальних закладах (О. Біляєв, З. Бакум, Н. Бондаренко, Н. Голуб, О. Горошкіна, О. Караман, С. Караман, О. Кучерук, В. Масальський, С. Омельчук, М. Пентилюк, Г. Шелехова, С. Яворська та ін.).

Рішення про впровадження у систему освіти України ключових компетентностей базувалося на численних дослідженнях зарубіжних учених і спричинювало появу нових праць вітчизняних авторів. Нині активно досліджуються різні аспекти компетентнісного підходу, один із яких – компетентнісне навчання української мови в школі. Базу для творчого осмислення й розроблення механізмів упровадження компетентнісного навчання в систему шкільної мовної освіти сформували українські й зарубіжні вчені (Н. Бібік, О. Божович, Л. Ващенко, О. Гойхман, І. Гудзик, Е. Зеєр, І. Зимня, В. Краєвський, А. Маркова, Л. Мітіна, О. Овчарук, Ч. Осгуд, Л. Петровська, О. Пометун, Дж. Равен, І. Родигіна, Г. Селевко, О. Савченко, С. Сисоєва, Т. Смагіна, С. Трубачова, А. Хуторської та ін.).

А. Маркова визначає компетентність як “індивідуальну характеристику

ступеня відповідності вимогам професії”, як “володіння людиною здатністю й умінням виконувати певні трудові функції” [11]. У такому ж аспекті пропонує визначення Дж. Равен: “Компетентність – це специфічна здатність, необхідна для ефективного виконання конкретної дії у певній галузі і яка включає вузькоспеціальні знання, уміння, способи мислення, а також відповідальність за свої дії” [16, с. 31]. Ґрунтовне визначення поняття “компетентності” дає І. Зязюн, розкриваючи його в соціально-педагогічному контексті, вважаючи, що “компетентність як екзистенціальна властивість людини є продуктом власної життєтворчої активності людини, ініційованої процесом освіти” [5, с. 11]. На думку І. Хом’яка, “компетентність – уміння застосовувати як вербальні, так і невербальні засоби мови на практиці для розв’язання комунікативних завдань у різноманітних життєвих ситуаціях” [7, с. 54].

Підтримуємо думку О. Савченко, яка вважає, що “компетентність – інтегрована здатність особистості, набута у процесі навчання. Вона охоплює знання, уміння і навички, досвід, цінності, ставлення, що можуть цілісно реалізуватись у процесі конкретної навчальної ситуації” [7, с. 53]. А також додає: “компетентність виявляється в певному контексті, коли є якась задача, ситуація, де вона використовується... Не може бути компетентності без знань, умінь і навичок. Компетентність – це особливим чином структуровані, взаємопов’язані елементи: знання, уміння, навички, цінності людини, які вона вміє застосовувати в конкретних життєвих або навчальних ситуаціях, тобто, це здатність людини швидко й самостійно використовувати ті чи інші знання” [7, с. 53-54]. Н. Голуб наголошує на тому, що “в освітній галузі компетентність варто розглядати як характеристику людини, що завершила навчання на певному етапі. Свідченням сформованої компетентності є не просто готовність (здатність) до успішної (ефективної, результативної) діяльності з урахуванням освітніх вимог і запитів суспільства, але й мінімальний досвід застосування здобутих знань і набутих умінь і навичок” [7, с. 54]. Нам імпонує думка М. Пентилюк, яка вважає, що “компетентність – це здатність ефективно й творчо застосовувати знання у міжособистісних стосунках, виявляти індивідуальні вміння й навички використання мови в процесі спілкування [7, с. 56]. Відтак компетентність – результат навчальної діяльності – ознака особистості; те, що учень може; чим він оволодів у процесі учіння; його власний здобутий рівень знань, умінь і навичок, індивідуальний досвід реалізації набутих компетенцій. Компетентність – показник того, що учень спромігся акумулювати, накопичити і як це вміє застосувати, ввести у практичну мовленнєву дію. Компетенція реалізується в компетентності [10].

Базовими для нашого дослідження стало поняття “*граматична компетентність*”. У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти виділено шість елементів, що складають мовну компетентність, з-поміж яких: *граматичну компетентність*, тобто знання й здатність користуватися граматичними ресурсами мови, такими як граматичні

елементи (морфеми, основи та афікси, слова), категорії (числа, відмінка, роду, перехідності/неперехідності, залогу, виду тощо), класи (відмінювання дієслів, іменників, прикметників тощо), структури (складені та складні слова, фрази, речення); відношення (управління, узгодження тощо). Традиційно граматичні ресурси розділяються на морфологію та синтаксис [4]. Т. Кушнір визначає граматичну компетентність учнів 8-9 класів як важливий складник комунікативної компетентності учнів основної школи; комплекс знань про граматичні одиниці, засоби вираження граматичних категорій та граматичних значень; умінь і навичок будувати ефективну мовленнєву поведінку з урахуванням особливостей функціонування граматичних одиниць у текстах різної жанрово-стильової належності; комунікативного досвіду використання їх в усному й писемному мовленні, сформованих цінностей, що виявляються передусім в усвідомленні учнями ролі мови в розвитку особистості [9, с. 5-6].

У статті поняття “граматична компетентність” тлумачимо як важливий чинник формування культури усного й писемного мовлення учнів; стійкі знання граматичних одиниць, граматичних категорій, граматичних значень, цілісної системи відношень мовних одиниць, їх стилістичних функцій; належний рівень сформованості граматичних умінь і навичок; мовленнєвого досвіду використання граматичних одиниць в різних комунікативних ситуаціях, сформованих цінностей.

Отже, виправданою є посилена увага сучасних дослідників до проблеми формування граматичної компетентності учнів з використанням методу проектів. Навчання граматики має бути дієвим, інтенсивним і продуктивним, спрямованим не на формальне засвоєння граматичних знань, формування практичних умінь і навичок, а на розвиток здібностей мислити, у процесі дослідження пізнавати морфологічні й синтаксичні поняття, граматичні явища, закономірності й норми, забезпечуючи активну участь учнів в опануванні граматичної теорії і формуванні в них ключових і предметних компетентностей. За умови методично доцільного використання методу проектів навчання граматики розуміємо не лише як засвоєння системи морфологічних і синтаксичних знань, що є інструментальним складником граматичної компетентності учня, а й як процес розвитку особистості, набуття здібностей керувати власною пізнавальною й інтелектуальною діяльністю, передусім на основі усвідомлення універсальних способів пізнання мови.

Використана література:

1. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі / Ніна Борисівна Голуб. – Черкаси : Брама-Україна, 2008. – 408 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Жилиєва Ю. М. Категорійний аналіз поняття “метод проектів” [Електронний ресурс] / Ю. М. Жилиєва. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/2508/1/08zhyump.pdf>

4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Зязюн І. А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи / І. А. Зязюн // Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи : монографія. – К.-Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. – С. 10-18.
6. Кадемія М. Ю. Використання активних форм навчання в підготовці кваліфікованих працівників [Електронний ресурс] / М. Ю. Кадемія // Гуманізм та освіта : матер. ІХ Міжнар. Наук.-практ. конф. (10-12 червня 2008 року). – Режим доступу : <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/kademiya/>
7. Компетентнісний підхід до навчання української мови в основній школі : (матеріали кругл. Столу) // Укр. мова і літ. В шк. – 2012. – № 4. – С. 51-64.
8. Кучерук О. Методи навчання української мови в загальноосвітній школі : словник-довідник / О. Кучерук. – Житомир : Вид-во “Рута”, 2010. – 186 с.
9. Кушнір Т. І. Формування граматичної компетентності учнів 8 – 9 класів у процесі вивчення синтаксису : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02. „Теорія та методика навчання (українська мова)” / Т. І. Кушнір. – К., 2016. – 20 с.
10. Мамчур Л. Витоки компетентнісного підходу до навчання мови в дослідженнях вітчизняних учених / Л. Мамчур // Укр. мова і літ. В шк. – 2011. – № 2. – С. 8-12.
11. Маркова А. К. Формирование интереса к учению у школьников / А. К. Маркова. – М. : Педагогика, 1986. – 196 с.
12. Педагогика: Большая современная энциклопедия / сост. Е. С. Рапацевич. – Мн. : “Соврем. Слово”, 2005. – 720 с.
13. Полат Е. Метод проектов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ioso.ru/>
14. Полат Е. С. Метод проектов: история и теория вопросов / Евгения Семёновна Полат // Шк. Технологии. – 2006. – № 6. – С. 43-47.
15. Порохня Л. Метод проектів у навчальному процесі / Л. Порохня // Директор школи. – 2006. – № 42. – С. 12-14.
16. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. – М. : Когито-Центр, 2002. – 396 с.
17. Российская педагогическая энциклопедия : в 2 т. / гл. ред. В. В. Давыдов. – М. : Большая рос. Энцикл., 1993–1999. – Т. 2. – 672 с.
18. Сисоєва С. Особистісно зорієнтовані технології: метод проектів / С. Сисоєва // Підручник для директора. – 2005. – № 9-10. – С. 25-31.
19. Солодюк Н. Особливості функціонування інтерактивних методів на уроках української мови в старших класах / Н. Солодюк // Укр. мова і літ. В шк. – 2010. – № 4. – С. 5-10.

References:

1. Holub N. B. Rytoryka u vyshchii shkoli / Nina Borysivna Holub. – Cherkasy : Brama-Ukraina, 2008. – 408 s.
2. Honcharenko S. Ukrainyskiy pedahohichnyi slovnyk / Semen Honcharenko. – K. : Lybid, 1997. – 376 s.
3. Zhyliiaeva Yu. M. Katehoriinyi analiz poniattia “metod proektiv” [Elektronnyi resurs] / Yu. M. Zhyliiaeva. – Rezhym dostupu : <http://eprints.zu.edu.ua/2508/1/08zhyump.pdf>
4. Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia / nauk. red. Ukr. Vydannia d-r ped. nauk, prof. S. Yu. Nikolaieva. – K. : Lenvit, 2003. – 273 s.
5. Ziazun I. A. Filosofiia postupu i prohnozu osvitnoi systemy / I. A. Ziazun // Pedahohichna maisternist: problemy, poshuky, perspektyvy : monohrafiia. – K.-Hlukhiv : RVV HDPU, 2005. – S. 10-18.
6. Kademiia M. Yu. Vykorystannia aktyvnykh form navchannia v pidhotovtsi kvalifikovanykh pratsivnykiv [Eletronnyi resurs] / M. Yu. Kademiia // Humanizm ta osvita : mater. Ikh Mizhnar. Nauk.-prakt. Konf. (10-12 chervnia 2008 roku). – Rezhym dostupu : <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/kademiya/>
7. Kompetentnisnyi pidkhid do navchannia ukrainskoi movy v osnovnii shkoli : (materialy kruhl. Stolu) // Ukr. Mova i lit. V shk. – 2012. – № 4. – S. 51-64.
8. Kucheruk O. Metody navchannia ukrainskoi movy v zahalnoosvitnii shkoli : slovnyk-dovidnyk / O. Kucheruk. – Zhytomyr : Vyd-vo “Ruta”, 2010. – 186 s.

9. *Kushnir T. I.* Formuvannia hramatychnoi kompetentnosti uchniv 8 – 9 klasiv u protsesi vyvchennia syntaksysu : avtoref. dys. ... kand. Ped. nauk : spets. 13.00.02. „Teoriia ta metodyka navchannia (ukrainska mova)” / T. I. Kushnir. – K., 2016. – 20 s.
10. *Mamchur L.* Vytoky kompetentnisnogo pidkhodu do navchannia movy v doslidzhenniakh vitchyznanykh uchenykh / L. Mamchur // Ukr. Mova i lit. V shk. – 2011. – № 2. – S. 8-12.
11. *Markova A. K.* Formirovanie interesa k ucheniyu u shkolnikov / A. K. Markova. – M. : Pedagogika, 1986. – 196 s.
12. Pedagogika: Bolshaya sovremennaya entsiklopediya / sost. Ye. S. Rapatsevich. – Mn. : “Sovrem. Slovo”, 2005. – 720 s.
13. *Polat Ye.* Metod proektov [Yelektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://www.ioso.ru/>
14. *Polat Ye. S.* Metod proektov: istoriya i teoriyavoprosiv / Yevgeniya Semenovna Polat // Shk. Tekhnologii. – 2006. – № 6. – S. 43-47.
15. *Porokhnia L.* Metod proektiv u navchalnomu protsesi / L. Porokhnia // Dyrektor shkoly. – 2006. – № 42. – S. 12-14.
16. *Raven Dzh.* Kompetentnost v sovremennom obshchestve: vyyavlenie, razvitie i realizatsiya / Dzh. Raven. – M. : Kogito-Tsentr, 2002. – 396 s.
17. Rossiyskaya pedagogicheskaya entsiklopediya : v 2 t. / gl. Red. V. V. Davydov. – M. : Bolshaya ros. Entsikl., 1993–1999. – T. 2. – 672 s.
18. *Sysoieva S.* Osobystisno zoriientovani tekhnolohii: metod proektiv / S. Sysoieva // Pidruchnyk dlia dyrektora. – 2005. – № 9-10. – S. 25-31.
19. *Solodiuk N.* Osoblyvosti funktsionuvannia interaktyvnykh metodiv na urokakh ukrainskoi movy v starshykh klasakh / N. Solodiuk // Ukr. Mova i lit. V shk. – 2010. – № 4. – S. 5-10.

ПОЛИНОК Е. В. Теоретические основы формирования грамматической компетентности учащихся старших классов на уроках украинского языка с использованием метода проектов

В статье охарактеризованы теоретические основы формирования грамматической компетентности учащихся старших классов на уроках украинского языка с использованием метода проектов; обосновано и уточнено базисные характеристики понятий “компетенция”, “компетентность”, “грамматическая компетентность”, “метод проектов”.

Ключевые слова: компетенция, компетентность, грамматическая компетентность, метод проектов.

POLINOK H. V. Theoretical bases of formation of grammatical competence of high school students in the Ukrainian language lessons using the project method.

The article describes the theoretical foundations for the formation of the grammatical competence of high school students in the Ukrainian language lessons using the project method; substantiated and clarified the basic characteristics of the concepts of “competence”, “grammatical competence”, “project method”.

Keywords: competence, grammatical competence, method of projects.